

SVEDOK GOVORIO O PROGONU NE-SRBA

Author: IWPR
ICTY

Na suđenju Stanišiću i Župljaninu govorilo se o merama represije koje su bile uvedene u Banja Luci. Na suđenju dvojici bivših šefova policije bosanskih Srba, jedan svedok optužbe je ove sedmice pred Haškim tribunalom rekao kako su ne-Srbima u Banja Luci – od 1992. do 1995. godine – bila uskraćena temeljna ljudska prava.

Bivši predsedavajući Stranke demokratske akcije (SDA) u Banja Luci, Muharem Krzić, rekao je na suđenju Mići Stanišiću i Stojanu Župljaninu da su „bosanski Muslimani, Hrvati i ostali bili primorani da napuste svoja radna mesta i svoje domove; njihova imovina bila je uništena i pretilo im se na različite načine.“

Župljanin je 1994. postao savetnik predsednika bosanskih Srba i haškog optuženika, Radovana Karadžića, a tereti se za istrebljenje, ubistvo, progon i deportaciju ne-Srba u severozapadnoj Bosni u periodu od aprila do decembra 1992.

Stanišić je optužen za ubistvo, mučenje i okrutno postupanje prema nesrpskim civilima, kao i zbog toga što nije sprečio ili kaznio zločine koje su počinili njegovi potčinjeni.

Stanišić i Župljanin su navodno sudelovali u zajedničkom zločinačkom poduhvatu čiji je cilj bilo trajno raseljavanje ne-Srba sa teritorije koja je trebalo da postane deo srpske države. Optuženi su za zločine koji su u periodu od 1. aprila do 31. decembra 1992. počinjeni u 20 opština širom Bosne i Hercegovine (BiH).

U optužnici stoji da se bivši komandanti policije bosanskih Srba smatraju odgovornima za „zavođenje i trajanje restriktivnih mera protiv bosanskih Muslimana i Hrvata“ – čime su počinili, kako se dalje navodi, zločin progona na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi, koji može biti okarakterisan kao zločin protiv čovečnosti.

Srpska demokratska stranka (SDS) je 16. septembra 1991. na području Krajine (severozapadna Bosna) proglasila autonomni entitet (Autonomna Regija Krajine, ARK).

U optužnici se navodi da je Župljanin bio član kriznog štaba ARK-a u Banja Luci.

Krzić je potkraj oktobra 1993. bio primoran da napusti Banja Luku i ode u Zagreb, a svedočenje je započeo time što je rekao da je bio upoznat sa postojanjem kriznog štaba ARK-a u Banja Luci, gradu koji je – po njegovim rečima – bio pretvoren u „koncentracioni logor“.

U nastavku je rekao: „Najčešće sam se sa odlukama kriznog štaba ARK-a upoznavao preko izjava njegovih zvaničnika u medijima. Obično su članovi štaba svoje odluke lično objavljivali u štampi, na radiju i televiziji.“

Na pitanje tužioca o tome kakva je bila uloga kriznog štaba ARK-a, svedok je odgovorio: „Njegova uloga se sastojala u tome da objavljuje mobilizaciju, naređuje kako da se postupa sa imovinom koja nije srpska,

otpušta ne-Srbe sa radnih mesta. Radilo se o širokom rasponu odlučivanja: od striktno vojnih pitanja do pitanja koja se tiču bezbednosti ne-Srba ne samo u Banja Luci, nego i drugde u Bosni i Hercegovini.

„Sve odluke koje bi doneo krizni štab ARK-a bile su bespogovorno provedene, a rezultati su se mogli videti na terenu.

„Jedna takva odluka kriznog štaba ARK-a bila je ona iz 1992. godine, kojom se svi ne-Srbi otpuštaju sa radnih mesta. Ta odluka je zaista dovela do toga da svi ne-Srbi budu otpušteni sa radnih mesta u javnim kompanijama.“

Krzić je rekao kako je u to vreme „99 procenata ljudi bilo zaposleno u javnim kompanijama“.

Svedok je dodao i to da se prvo javno otpuštanje dogodilo u bolnici, gde je u roku od nekoliko sedmica preko 400 lekara i ostalog medicinskog osoblja bilo proglašeno viškom – da bi potom na red došli i zaposlenici u obrazovanju, medijima i ostalim preduzećima.

„Nakon što su ne-Srbi ostali bez posla, usledila je eksproprijacija njihove imovine po kompanijama“, kazao je svedok.

„Sigurnosna situacija se u Banja Luci kasnije i dodatno pogoršala. Ljudi koji su ostali bez posla morali su da se prijave zasebnoj agenciji za migraciju, koja je osnovana specijalno za tu svrhu. Ukoliko ljudi ne bi pristali na miran odlazak i predaju celokupne imovine, usledilo bi fizičko i psihičko zlostavljanje.“

Svedok je rekao i da je u Banja Luci bio uveden strogi policijski čas. „Kršenje policijskog časa nije bilo puki prekršaj, nego i smrtna pretnja svim ostalim ne-Srbima“, rekao je.

Po Krzićevim rečima, „svako ko bi se kretao banjalučkim ulicama u periodu od 10 sati uveče do 5 sati izjutra rizikovao bi da izgubi glavu“.

Osim policijskog časa, svedok tvrdi da su uvedeni i kontrolni punktovi koji su bili pod ingerencijom policije bosanskih Srba. Njihov se smisao sastojao u sprečavanju kretanja Muslimana, Hrvata i ostalih. Svedok tvrdi da su na tim punktovima ne-Srbi bili zaustavljani, te da su im proveravana lična dokumenta.

Svedok je potom rekao i da bi policija ponekad oduzimala dokumenta, što je bila mera čiji je cilj bio taj da se, uporedo sa postojanjem samih kontrolnih punktova, spreči kretanje ne-Srba po okolini grada.

Stanišić se Haškom tribunalu predao u martu 2005. Župljanin se skrivao sve do juna iste godine, kada je uhapšen u gradu Pančevu (u neposrednoj blizini srbijanske prestonice, tj. Beograda). Obojica optuženika su izjavila da se ne osećaju krivima, a njihov sudski proces je počeo u septembru 2008.

Suđenje se nastavlja iduće sedmice.

Velma Šarić je obučena novinarka IWPR-a iz Sarajeva.

Location: Bosnia and
Herzegovina

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/svedok-govorio-o-progonu-ne-srba>